Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

Rundskriv - Serie R

Rundskriv serie R (regelverk) erstatter tidligere serie F.
I den nye serie R publiseres også relevante lovendringer og konvensjonsendringer.

Mottakere av rundskrivet: (sett kryss)

- ☐ Sdir : Sjøfartsdirektoratet
- ☐ A: 16 spesielt bemyndigete arbeidskontorer
- ☐ U: Utvalgte utenriksstasjoner
- ☐ P: Produsenter av utstyr evt. undergrupper
- ☐ OFF: Offshorerederier / plattformsjefer / operatører
- ☐ Hov Hovedorganisasjoner
- ☐ H.i. Høringsinstanser

Andre: sdir.no

Nr.:	**RSR 02-2023**
Dato:	2. juni 2023
Saksnr.:	2022/112624-12 UCL
Opphever:	Ingen
Referanse til:	Forskrift 19. august 2013 nr. 1000 om arbeidsavtale og lønnsoppgave

Rundskrivet innføres i egen tabell i regelverkssamlingen og oppbevares til neste regelverkssamling.

Endringer i helseforskriften som følge av GDPR

1. Innledning

Sjøfartsdirektoratet har fastsatt endringer i forskrift 5. juni 2014 nr. 805 om helseundersøkelse av arbeidstakere på norske skip og flyttbare innretninger (heretter helseforskriften) for å sikre tilstrekkelig gjennomføring av personvernforordningen (heretter GDPR). Lovhjemmel for tiltaket er skipssikkerhetsloven § 17 annet ledd.

Formålet med endringene i helseforskriften, er å sikre oppfyllelse av kravene til personvern i GDPR og personopplysningsloven ved å fjerne tilgangen til Sjøfartsdirektoratets database for sjømannsleger i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå. Med «*tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå*» forstås her land utenfor EU/EØS som verken har en beslutning fra EU om tilstrekkelig beskyttelsesnivå eller som Sjøfartsdirektoratet har vurdert å ha et tilstrekkelig beskyttelsesnivå. Se oversikt over områder *med* tilstrekkelig beskyttelsesnivå her: Overføring av personopplysninger ut av EØS | Datatilsynet.

Forskriftsendringene innebærer at disse sjømannslegene i utlandet verken vil kunne registrere eller kontrollere helse- og udyktighetserklæringer digitalt, samtidig som sjømannslegene i Norge og i andre land som *har* tilstrekkelig beskyttelsesnivå ikke vil bli berørt av forskriftsendringene.

2. Høring

Forslag til endring av helseforskriften var på høring mellom 23. mars og 8. mai 2023. Høringsfristen var kortere enn normalt. Direktoratet mener at dette er forsvarlig sett hen til at endringsforskriften innebærer en oppdatering av regelverk for at dette skal være i tråd med GDPR.

Sjøfartsdirektoratet har mottatt 5 høringssvar. Ingen hadde merknader til høringen.

3. Nærmere om regelverket

Forskriftsendringene omhandler sjømannsleger med norsk godkjenning i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå.

3.1 Bakgrunnsregelverk

GDPR inneholder et omfattende generelt personopplysningsregelverk, og gjelder for alle land i området for det europeiske økonomiske samarbeidet (EØS-området). For Norges del er GDPR gjennomført i personopplysningsloven ved inkorporasjon. GDPR stiller krav til at Sjøfartsdirektoratet som behandlingsansvarlig setter i verk egnede tiltak, både tekniske og organisatoriske, for å «sikre og påvise» at personopplysninger behandles i samsvar med regelverket. EU-domstolens presisering av krav til behandlingsansvarlige og databehandlere i Schrems II-dommen av 16. juli 2020 krever endringer i helseforskriften.

I GDPR-sammenheng er sjømannsleger databehandlere av informasjon som kommer fra Sjøfartsdirektoratet som *behandlingsansvarlig* virksomhet. Når en arbeidstaker oppsøker sjømannslege for å få fornyet sin helseerklæring, gjør sjømannslegen oppslag via Altinn for å sjekke den sist registrerte helse- eller udyktighetserklæringen i Sjøfartsdirektoratets database, kalt «Tilsynssystemet». Denne innloggingen er å anse som «behandling av personopplysninger» i personopplysningslovens forstand, og sjømannslegen blir å anse som *databehandler*. Fordi dette dreier seg om helseopplysninger som er å anse som en «særlig kategori av personopplysninger» (sensitive personopplysninger), er det dessuten krav til et forhøyet beskyttelsesnivå med hensyn til personvern.

3.2 Behov for endringer i norsk regelverk

Sjømannsleger med norsk godkjenning er delegert forvaltningsmyndighet av Sjøfartsdirektoratet, og de er forvaltningens førsteinstans for utstedelse av helseerklæringer og udyktighetserklæringer etter helseforskriften. Sjømannslegene er også underlagt forvaltningsloven i kraft av sin forvaltningsrolle, jf. forvaltningsloven § 1 annet punktum.

Forskriftsendringene innebærer at sjømannsleger i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå i henhold til GDPR og personopplysningsloven fratas tilgangen til Sjøfartsdirektoratets database, og verken vil kunne registrere nye helse- og udyktighetserklæringer eller kontrollere tidligere utstedte erklæringer i databasen.

Direktoratet fastsetter herved endringer i helseforskriften § 9 om sjømannslegens kompetanse og saksbehandling, § 10 om utstedelse av helseerklæring, § 11 om utstedelse av begrenset helseerklæring og § 12 om utstedelse av udyktighetserklæringer.

I §§ 11 og 12 fastsettes det også krav om at sjømannsleger i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå skal sende kopi av utstedte udyktighetserklæringer og begrensede helseerklæringer til Sjøfartsdirektoratet, slik det var bestemt i forskrift 19. oktober 2001 nr. 1309 om helseundersøkelse av arbeidstakere på skip § 12 tredje ledd og § 13 annet ledd før det ble mulig å registrere erklæringene i Sjøfartsdirektoratets database.

4. Administrative og økonomiske konsekvenser

4.1 Private aktører

4.1.1 Rederier med norske fartøy

Helseerklæringene skal oppbevares av skipsfører om bord på norske fartøy, jf. helseforskriften § 4 sjette ledd. Dette innebærer et krav om at rederiet skal sørge for at arbeidstakeren har med seg signert og stemplet original helseerklæring om bord i papirformat, også når sjømannslegen har registrert helseerklæringen i Sjøfartsdirektoratets database, se helseforskriften § 10 femte ledd og § 11 fjerde ledd. Det forhold at helseerklæringene ikke kan registreres i Sjøfartsdirektoratets database, vil derfor ikke ha innvirkning på kravet om oppbevaring av original helseerklæring om bord.

På den annen side, kan det forhold at en sjømannslege ikke kan kontrollere tidligere utstedte udyktighetserklæringer og begrensede helseerklæringer i Sjøfartsdirektoratets database, medføre at det vil bli vanskeligere å forhindre at arbeidstakere velger å gå til en sjømannslege som utsteder helseerklæring til tross for at en annen sjømannslege nettopp har ustedt en udyktighetserklæring eller begrenset helseerklæring. Dette kan skape utrygghet hos rederiene. Rederiene vil heller ikke kunne pålegge arbeidstakere å gå til en sjømannslege som har tilgang til Sjøfartsdirektoratets database dersom de krever ny helseerklæring etter helseforskriften § 6 første ledd, som bestemmer at «rederiet eller skipsføreren skal kreve ny helseerklæring hvis det er sannsynlig at den som har sitt arbeid om bord, ikke lenger oppfyller kravene til helseerklæring i forskriften her.»

4.1.2 Arbeidstakere som har sitt arbeid om bord på norske fartøy

For de fleste arbeidstakere vil forskriftsendringene ha liten betydning. Det er mulig at en og annen arbeidstaker vil holde tilbake informasjon om utstedt udyktighetserklæring eller begrenset helseerklæring dersom vedkommende går til en annen sjømannslege for å få en ny vurdering, i stedet for å klage på vedtaket om udyktighetserklæring eller begrenset helseerklæring. Etter Sjøfartsdirektoratets mening vil det være uheldig dersom dette medfører en omgåelse av helseforskriftens formål. Etter helseforskriften kan Fagnemnda for helsesaker behandle klage på vedtak truffet av sjømannslege, samt søknad om dispensasjon fra ett eller flere helsekrav, jf. helseforskriften § 14 første ledd. Det er imidlertid viktig å understreke at det ikke i seg selv vil være en omgåelse av helseforskriften å be om en ny vurdering av en annen sjømannslege i stedet for å klage eller søke om dispensasjon.

4.1.3 Sjømannsleger

Forskriftsendringene vil medføre endringer for sjømannsleger i tredjeland som ikke har tilstrekkelig beskyttelsesnivå etter personopplysningsloven og GDPR. Rettstilstanden vil på den annen side forbli uendret for øvrige sjømannsleger.

Forskriftsendringene innebærer at sjømannsleger i tredjeland som ikke har tilstrekkelig beskyttelsesnivå skal sende kopi av begrensede helseerklæringer og udyktighetserklæringer til Sjøfartsdirektoratet for registrering i direktoratets arkiv. Erklæringene anses å inneholde sensitive personopplysninger, og må derfor sendes som vanlig post eller kryptert pr. e-post hvis sjømannslegen ikke har eDialog[1]. Kryptering er en funksjon som er innebygd i PDF- og Word-dokumenter, men det er ikke anbefalt å sende passord på e-post. Ved forsendelse pr. e-post anbefales sjømannslegene å sende passord via SMS/MMS eller annen sikker, digital forsendelse – som for eksempel WhatsApp. Hvis det ikke skulle være mulig å sende passord på denne måten, må en sjømannslege (som ikke har eDialog) sende kopi av udyktighetserklæringer og begrensede helseerklæringer til Sjøfartsdirektoratet pr. post. Både sjømannsleger i Norge og sjømannsleger i utlandet med d-nummer og tilgang til MinID kan benytte eDialog som sikker forsendelse. Forutsatt at sjømannslegene allerede har en e-postkonto eller eDialog, vil overgangen til en papirbasert løsning i hovedsak innebære mer administrasjon sammenlignet med å registrere dem i Sjøfartsdirektoratets database. Verken e-postløsning eller eDialog anses å innebære ekstrakostnader sammenlignet med registrering i Sjøfartsdirektoratets database, men vanlig post vil innebære kostnader knyttet til forsendelse.

Basert på tidligere kontakt med sjømannsleger i utlandet, forutsetter Sjøfartsdirektoratet at sjømannslegevirksomhet anses å være såpass lukrativ at det å miste tilgangen til Sjøfartsdirektoratets database kun i svært begrenset grad vil kunne påvirke sjømannslegenes vilje til å fortsette sin sjømannslegepraksis. Det vil dessuten være muligheten å få utstedt helseerklæringer av sjømannsleger i EØS-land og flaggstater som anerkjennes av Sjøfartsdirektoratet.

Forskriftsendringene innebærer at sjømannsleger i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå vil bli forskjellsbehandlet, ettersom de øvrige sjømannslegene vil kunne fortsette med elektronisk saksbehandling i Sjøfartsdirektoratets database. Forskjellsbehandlingen anses imidlertid å være saklig begrunnet fordi formålet med endringsforskriften er å begrense tiltak til det som er nødvendig for å sikre overholdelse av personopplysningsloven og GDPR.

Kravet om innsendelse av kopi av udyktighetserklæringer og begrensede helseerklæringer vil medføre mer administrasjon for sjømannsleger i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå. Det er Sjøfartsdirektoratets vurdering at kravet ikke vil påvirke konkurrerende aktører ulikt i vesentlig grad fordi kostnadene antas å bli lave. Samme vilkår vil dessuten gjelde for sjømannsleger med virksomhet i samme land.

[1] eDialog er en forsendelsesmåte som er sikker og automatisk kryptert. Tjenesten er gratis og man kan koble seg til denne hvis man har d-nummer og tilgang til MinID.

4.2 Offentlig virksomhet

4.2.1 Administrasjon

Det må påregnes økt administrasjon for Sjøfartsdirektoratet å motta og registrere udyktighetserklæringer og begrensede helseerklæringer fra sjømannsleger i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå.

Det vil også være behov for veiledning til berørte sjømannsleger med hensyn til ny ordning utenfor Sjøfartsdirektoratets database, herunder sikker forsendelse av begrensede helseerklæringer og udyktighetserklæringer.

Sjøfartsdirektoratet vil også måtte holde seg oppdatert på hvilke tredjeland som har et tilstrekkelig beskyttelsesnivå etter personopplysningsloven og GDPR via Datatilsynets nettsider.

4.2.2 Kostnader

Produksjon og distribusjon av skjemaer for helseerklæring og udyktighetserklæring vil medføre økte kostnader for Sjøfartsdirektoratet.

Sjøfartsdirektoratet bestiller normalt trykking av 20 000 skjemaer for *helseerklæringer* hvert 2 år, noe som koster ca. kr 10 000. Det må påregnes hyppigere bestillinger av helseerklæringsskjemaer når sjømannsleger i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå ikke kan bruke Sjøfartsdirektoratets database. Direktoratet har pr. dags dato ca. 30 000 skjemaer som er klare for utsendelse.

Trykking av skjemaer for *udyktighetserklæringer* bestilles etter behov. Sjøfartsdirektoratet har ikke bestilt udyktighetserklæringsskjemaer siden september 2014, da sjømannslegene fikk tilgang til Sjøfartsdirektoratets database. En bestilling av 25 000 skjemaer kostet kr 11 625 i 2014. Direktoratet har pr. dags dato ca. 18 000 udyktighetserklæringsskjemaer som er klare for utsendelse. Ettersom disse skjemaene sendes ut i langt mindre omfang enn helseerklæringsskjemaene, regner direktoratet med at dagens beholdning vil rekke lenge.

Pr. dags dato koster det Sjøfartsdirektoratet kr 255 å sende én pakke med 1 000 helseerklæringer til Utenriksdepartementet, som videresender erklæringene til aktuelle norske utenriksstasjoner.

I 2022 ble det utstedt 33 028 digitale helse- og udyktighetserklæringer av sjømannsleger i tredjeland uten tilstrekkelig beskyttelsesnivå. Direktoratet anslår at det vil bli behov for å sende ut opptil 40 000 helseerklæringsskjemaer pr. år, mens behovet for udyktighetserklæringsskjemaer vil være langt mindre.

Ovennevnte ulemper vil ha liten betydning sammenlignet med risikoen for å bli bøtelagt for brudd på personopplysningsloven og GDPR.

Knut Arild Hareide
sjøfartsdirektør

Linda Bruås
avdelingsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Vedlegg: Forskrift om endring i forskrift om helseundersøkelse av arbeidstakere på norske skip og flyttbare innretninger

Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

Forskrift om endring i forskrift om helseundersøkelse av arbeidstakere på norske skip og flyttbare innretninger

Fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 2. juni 2023 med hjemmel i lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) § 17, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590.

I

Forskrift 5. juni 2014 nr. 805 om helseundersøkelse av arbeidstakere på norske skip og flyttbare innretninger blir endret som følger:

§ 9 fjerde ledd skal lyde:
Sjømannslege *som har tilgang til elektronisk registrering av helse- og udyktighetserklæringer,* skal undersøke den sist registrerte helse- *eller udyktighets*erklæringen til den som har sitt arbeid om bord, i Sjøfartsdirektoratets database.

§ 10 fjerde ledd skal lyde:
Sjømannslege *som har tilgang til elektronisk registrering av helse- og udyktighetserklæringer*, skal registrere helseerklæringen i Sjøfartsdirektoratets database.

§ 11 tredje ledd skal lyde:
Sjømannslege *som har tilgang til elektronisk registrering av helse- og udyktighetserklæringer*, skal registrere den begrensede helseerklæringen i Sjøfartsdirektoratets database. *Sjømannslege som ikke har tilgang til elektronisk registrering, skal sende en kopi av den begrensede helseerklæringen til Sjøfartsdirektoratet.*

§ 12 fjerde ledd skal lyde:
Sjømannslege *som har tilgang til elektronisk registrering av helse- og udyktighetserklæringer*, skal registrere udyktighetserklæringen i Sjøfartsdirektoratets database. *Sjømannslege som ikke har tilgang til elektronisk registrering, skal sende en kopi av udyktighetserklæringen til Sjøfartsdirektoratet.*

II

Forskriften trer i kraft straks.